

Erik Lindgren

Något om posten i Grödinge och Turinge

**TVÅ AVVIKANDE POSTSTATIONER
I STOCKHOLMS LÄN**

Förord

I skrift 395 om tidig lantbrevbäring i Stockholms län har jag berättat något om kronobrevbäringsreformen och dess ekonomiska belastning för postverket. Kostnaden medförde bl a indragning efter kort tid av ett stort antal poststationer, vilka hade tillkommit som ett resultat av reformen. Förutom en översikt över länets nya poststationer i anslutning till kronobrevbäringens upphörande innehåller häfte 395 kompletterande uppgifter om poststationerna i Färentuna och Ingarö.

Bland de drygt 580 nya poststationer, som öppnades med 1875 års ingång, låg 69 enligt uppgifter i cirkulär nr 31/1874 i Stockholms län, fördelade på nio olika postområden. Bland dem fanns Grödinge under postinspektionen i centrala järnvägspostdistriktet och Turinge under postkontoret i Södertälje. Jag har valt att ägna detta häfte åt några uppgifter om dem och fortsätter därmed avsikten att vattna ur de spillror av det arkivmaterial som blev kvar i Växjö i den brådska som rådde, när huvuddelen av mitt arbetsmaterial för boken om "Posten i samhället" sändes till Stockholm. Mera om detta har jag berättat i bl a posthistorisk skrift 395.

Turinge blev en av vårt lands allra mest kortlivade poststationer, medan Grödinge inte avviker så mycket från mönstret för de flesta men ändå innefattar en ovanlig incident. Det är inte bara tillvaratagandet av arkivrester som kommer mig att välja ut dessa båda poststationer för detta häfte, och inte heller ens det faktum att de ligger på ömse sidor av och i relativ närhet till Södertälje. Det är i stället att jag med Grödinge kan ge exempel på en poststation som överlevde 1870-talets massindragningar men ändå fick stryka på foten, som man säger, förhållandevis tidigt under det nya århundradet. Turinge, i sin tur, är kanske inte så mycket omskrivet hittills, kanske inte ens av hembygdssamlarna. Jag kan inte påminna mig ha läst något om den poststationen.

Det faktum att detta häfte bara kort berör detaljer för två poststationer, vilka jag inte kunde skriva om, medan jag ännu hade tillgång till mitt arkiv, bottenar i den nu rådande bristen i Växjö på erforderligt material. Mina egna arkivnummer återfinns i en pärm på Postmuseum och kan vara en ingång till samlingen av handlingar för seriösa forskare som har tillfälle att besöka detta. Uppgivna arkivnummer leder till kuvert eller lösa blad i hyllornas kapslar. Omfattningen av ytterligare information i dessa kapslar kan variera från enstaka tidtabeller eller tidningsurklipp till en bunt kopior

av handlingar med t ex protokoll som speglar den lilla människans syn på postfrågor i den egna hemorten.

Det skulle glädja mig om någon besökare kan finna nytta av arkivet. Jag skulle också uppskatta mycket att få synpunkter på detta lilla häfte, hastigt hopkommet i mars 2001.

Erik Lindgren

Blåbärsvägen 4
352 45 VÄXJÖ
Tel 0470-19354

Inledning

Kronobrevbäringsreformens första etapp genomfördes med 1874 års ingång och resulterade bl a i tillkomsten av omkring 600 poststationer, huvudsakligen i Småland och Halland samt delar av Skåne, Västmanland, Dalarna, Gävleborgs län och Norrbotten. En andra etapp kom ett år senare, då enligt poststyrelsens cirkulär nr 31 för år 1874, utgivet den 5 januari 1875, inte mindre än 583 nya poststationer skulle öppnas med 1875 års ingång.

Kostnaderna för denna reform, som för övrigt inte var helt genomförd förrän efter ytterligare halvtannat år, belastade verkets ekonomi hårt, något som bland annat speglas i ett cirkulär, daterat den 27 september 1875. Det anmodade postförvaltarna att lämna vissa statistiska uppgifter för alla underlydande poststationer. Uppgifterna skulle bland annat ange omfattningen av poststationernas frimärksförsäljning och ligga till grund för bedömning av behovet av en poststationer på berörda orter.

Cirkulärets innehåll förorsakade stor aktivitet hos postförvaltarna runt om i landet. Efter hand fick poststyrelsen in besparingsförslag, som ibland skulle innebära en kraftig reducering av antalet av de kanske delvis allt för snabbt tillkomna poststationerna. Det var dock inte förrän efter ytterligare ett par år, som en sådan reduktion fick effektiv verkan, nämligen i anslutning till att lantbrevbäring infördes med början 1878.

Hembygdssamlade filatelister tror jag dock är väl medvetna om ett litet antal tidigare poststationsindragningar. Jag har berört sådana i flera skrifter, delvis länsvis. De speglas också bl a i ortstämpelkatalogernas noteringar.

För Turlinge poststation blev det aldrig aktuellt med någon tidig uppgift i detta avseende, eftersom den drogs in lång tid innan "besparingscirkuläret" av den 27 september 1875 gavs ut. Däremot hamnade Grödinge poststation i den situationen, som framgår av det följande. Eftersom det underliggande faktamaterialet är sparsamt har jag valt att utnyttja utrymmet i denna skrift delvis till illustration med förminskade faksimilier.

I citat har jag moderniserat stavningen för att underlätta läsningen men inte gjort några ingrepp i textinnehållet. Som källa har jag utöver kopior av arkivhandlingar använt Ernst Grapes bok "Postkontor och Postmästare".

Grödinge

1875-01-01—1925-03-31
1934-04-01—1960-03-31
f d Vårsta 1960-04-01—

Landshövdingen i Stockholms län återopade i ett brev till poststyrelsen den 30 november 1874 de skrivelser, som poststyrelsen hade avgett den 20 augusti och 22 september samma år med "förslag rörande de postanstalter och postgångar, vilkas inrättande vore erforderligt i följd av kronobrevbäringens upphörande". Inom länets 6:e fögderi rörde det sig om nio poststationer, Västerhaninge, Muskö, Tyresö, Ornö, Utö, Sorunda, Torö, Fittja och Grödinge.

Till föreståndare för poststationen i Grödinge följde länsstyrelsen poststyrelsens förslag och accepterade att organisten Nils J W Strandberg skulle antas till föreståndare med 150 kronor i årsarvode. Järnvägspostinspektionen i centrala distriktet var den överordnade myndigheten för vissa nytillkomna poststationer i Stockholms län, nämligen Kolhammar, Kårsta, Markim, Frösunda, Vidbo, Husby, Lagga, Närtuna, Gottröra, Alsike, Wassunda, Grödinge och Brännkyrka. Många fler poststationer i andra län lydde under järnvägspostinspektionen i centrala distriktet men kom senare att överföras till postkontorens förvaltningsområden.

På grund av poststyrelsens "besparingscirkulär", omnämnt i inledningen på sid 3 i dess 2:a och 3:e stycke, meddelade järnvägspostinspektionen i en sammanfattning till poststyrelsen bland annat att frimärksförsäljningen i Grödinge under första halvåret 1875 hade uppgått till 89:30 och under andra halvåret till 101:24 och att totalt 127 värdeförsändelser hade inlämnats vid poststationen under året. Den verbala kommentaren som skulle namnge viktiga kunder m m, blev följande med en tvär avslutning:

"Pastorsämbetet i Grödinge och fjärdingsman. Stationen är överflödig, enär dagligen bud avgår till Tumba station, där pastors post kunde expedieras. Indrages!"

1875 års besparingscirkulär ledde visserligen till många kommentarer med syftet att genast dra in ett stort antal poststationer, men det var inte så många beslut i den riktningen som poststyrelsen hann med, innan det var dags att ta itu med nästa stora reform, lantbrevbäringens införande. Det tycks sålunda inte ha blivit erforderlig arbetsro för att omedelbart följa postinspektörens förslag att dra in poststationen i Grödinge. Motsvarande utelivna ställningstagande kan spåras för snart sagt varje berört postområde enligt vad jag har kommit fram till efter studium av handlingar från mer än hälften av vårt lands postområden.

Riksdagen beslöt enligt ett av poststyrelsens avgivet förslag om hur lantbrevbäringen skulle organiseras. En promemoria om detta utfärdades den 5 oktober 1877 och på själva julaften daterades den första instruktionen för lantbrevbärare. Promemorian angav bl a att tre timmar beräknades för varje mil lantbrevbäring. Den fick inte ske på natten. Lantbrevbärens service omfattade även rekommenderad post. För övriga postärenden skulle frågan om deras expedierande lösas antingen genom vederbörandes besök på den postanstalt, varifrån lantbrevbäraren utgick eller genom att socknens kommunombud anlätades.

Man kan säga att kommunombud, vilka inte avlönades av Postverket, skulle vara ersättningsanordning för poststationen åt de kunder, som inte fick direkt kontakt med lantbrevbäraren.

När beslut väl hade fattats på högsta nivå om lantbrevbäring i vårt land, kom generaldirektören överens med länsstyrelserna om sammanträffande för att detaljplanera, län för län. För landshövdingen i Stockholms län ägde sammanträden rum den 7 mars och den 2 april 1878, förhållandenvis sent i jämförelse med överläggningarna i andra län.

Bland det arbetsmaterial som medfördes vid förhandlingar med länsstyrelserna fanns förteckningar över länets samtliga poststationer med uppgifter om varje poststationsföreståndares årsarvode samt frimärksförsäljningens omfattning för år 1877 (uppbörden). En förminskad reproduktion av denna förteckning för Stockholms län återges på vidstående sida.

Nu hade det gått några år sedan järnvägspostinspektionen så kategoriskt hade uttalat att poststationen i Grödinge borde dras in. Sammanställningen visade att uppbörden för Grödinge hade hunnit stiga till 435 kr, vilken ställdes i relation till årsarvodet, 150 kr. Grödinge nämndes inte bland de poststationer som ifrågasattes till indragning. Den låg vid postföringslinjen mellan Tumba och Ösmo som framgår av nedan återgivna tidtabell och krävde inte någon "egen" postföring.

1880. BIHANG TILL KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS CIRKULÄR.

B. POSTFÖRING.

NR 6.

				(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)			

Alltsedan starten för poststationen i Grödinge var organisten Nils Strandberg dess föreståndare. Chefen för centrala järnvägspostdistriktet remitterade den 15 januari 1883 till honom för förklaring ett angrepp på honom från en av hans kunder i Grödinge. Det var ett brev, ställt till poststyrelsen, i vilket A W Bergholtz begärde poststyrelsens upplysning "huruvida en postförvaltare vid en poststation har rätt att fordra postarvode för egen del, då man betalar vad som taxan bestämt".

I det dåligt skrivna och illa stavade brevet ondgjorde sig smeden och tidningskommissionären Bergholtz över att han fått en räkning på 4 kr avseende postarvode till Strandberg för år 1881. Sådana räkningar skulle utfärdas av poststationsföreståndare till bl a postväskinnehavare. För "vanliga" kunder fanns ingen form för debitering, oavsett om de mottog och lämnade mycket eller litet post. Den enda extraersättningen som utgick till poststationsföreståndarna utöver det fasta årsarvodet, var en liten procentuell slant, som var avhängig av frimärksförsäljningens omfattning. Detta system med provisionersättning till poststationsföreståndare avvecklades med 1909 års utgång.

Nu hade Strandberg gjort sig skyldig till en till synes bagatellartad förseelse. Jag väljer att här återge hela hans svar till postinspektionen, i vilket han försöker visa att hans obetalda arbete med posten till och från Bergholtz var vida större än det han gjorde för vissa andra kunder, för vilka han hade formell rätt och skyldighet att debitera sitt arbete.

"Till Kungl. Generalpoststyrelsen

Infordrad förklaring över till Kgl. Styrelsen av Smedsarbetare Bergholtz skriftligen ingiven förfrågan, får, med återsändande därav, poststationen härstädes vördsamt avgiva här nedan.

Bergholtz. Såsom tidnings- och tidskriftskommissionär, har haft och har fortfarande fullt ut lika stor post som den, vilken för lösväska betalar 8 kronor pr år, och jämförelsevis nämnes blott att, innan poststation härstädes inrättades, blev undertecknad för sin post vid en annan station avfordrad 4 kr årligen som utan prut erlades, ehuru denna post icke var 10-delen så stor som Bergholtz', för vilken väl fordrats men aldrig betalats ett öre. Huvudsakliga orsaken till hans debitering var dock att förmå honom inlämna och uttaga sin post under de för stationens öppethållande bestämda tider, varom såväl anslaget i stationsförstugan upplyser, som Bergholtz skriftligen blivit underrättad, dock utan påföljd, ty vilken timme som helst på dagen har han besvärat stationen och har man nekat tillfredsställa hans oförsynta anspråk, har han däröver uttalat sitt missnöje, så att stationen gärna betalade mer än 4 kronor blott den sluppe hava något att beställa med en sådan krånglig herre.

Bergholtz prenumererade den 11 januari förlidet år å tidningen "Svenska Weckobladet med 6 färgtryckstavor" för 1:sta kvartalet. Såväl den förra som de senare erhöll han ordentligt. Först någon dag nyss före jul anmälde han att han ej bekommit ett par andra gratisbilagor, varpå han fick till svar att hans anmälan kommit allt för sent för att kunna av vederbörande tidningsexpedition påaktas, och tilltrorde sig stationen icke kunna så långt efteråt reklamera det felande. Huruvida Bergholtz' påstående härom är sant, kan stationen varken medgiva eller förneka. Att han erhållit allt vad till tidningen hörde intill d 1 april är säkert, men då stationen varken kan vara skyldig eller i stånd att taga del av Hrr Redaktörers tidningsanmälanden så, och enär icke flere gratisbilagor efter den 1 april ankommo ens till de prenumeranter, som efter sagde tid skulle hava tidningen, antogs för givet att Bergholtz utfått sin rätt.

Att Bergholtz med sitt försök att sammanställa de honom för år 1881 (!) avfordrade 4 kronor med påståendet att stationen förnekat honom sin rätt eller med andra ord att stationen i skadestånd skulle innehållit de obetydliga bilagorna, är så lumpet att det ej torde tarva någon förklaring.

Poststationen i Grödinge

den 24 januari 1883

Wilh. Strandberg

poststationsföreståndare"

Centrala järnvägspostdistriktets tillförordnade chef W Ljungh skickade Strandbergs brev till poststyrelsen utan kommentar. En påskrift av handläggaren i poststyrelsen på Ljunghs brev visar, att poststyrelsen beslöt skilja Strandberg från sin tjänst. Vidare åtgärder vidtogs till följd av poststyrelsens brev den 1 februari 1883 till järnvägspostinspektionen. Strandbergs erkännande om att han fått del av poststyrelsens beslut återges nedan.

Att jag denna dag erhåller del af Kungl. Generalpoststyrelsens beslut af den 1:ste februari 1883 om återkallandet af det med mig den 20 November 1874 upprättade kontrakt angående poststationens förordnade chefbefattningen i Grödinge, erkänner.

Grödinge den 8 Mars 1883

Berättas af
Ant. Fred. Jönsson

Wilh. Strandberg

Skolläraren Gustaf Fredrik Lindeberg fick den 8 mars formellt ta över poststationen med ineliggande försändelser och kassabehållning, sedan han förklarat sig villig att fullgöra poststationsföreståndarens åligganden mot ett årsarvode på 150 kr. Överlämnandet från Strandberg, som miste tjänsten på detta snöpliga sätt, skedde i närvaro av postinspektör Ljungh. Denne redovisade uppdraget i sitt brev till poststyrelsen den 9 mars, med vilket han också sände det av styrelsen infordrade och nu förverkade kontraktet med Strandberg.

I sin redovisning uppgav Ljungh bland annat, att Lindberg, som han insatt som ersättare för Strandberg, tidigare hade varit poststationsföreståndare i Irsta. Eftersom det ännu var oklart om Lindberg skulle få tillträda som ordinarie skollärare i Grödinge sade sig Ljungh vilja återkomma i frågan om ordinarie innehavare av befattningen som poststationsföreståndare. Det gjorde han den 28 maj, varefter poststyrelsen beslöt om Lindebergs insättande som ordinarie föreståndare.

Elva år senare fick Lindeberg en sökt tjänst han sökt som folkskollärare i Uppland. Hans tjänst söktes av klockaren och organisten Johan Gottfrid Lidén, vars s k prästbetyg återges nedan. Hans ansökan till poststyrelsen den 4 juni 1894 innehåller delvis intressant information. Undantagsvis har jag funnit det lämpligt att här använda så stort utrymme som krävs för hela hans ansökan i faksimile. Den innehåller bl a information om att poststationen efter omkring 1890 funnits på annan plats än den ursprungliga, ävensom annan intressant information, som måste tas med viss reservation. Den skrivande talade nämligen i egen sak, som det heter.

Att folkskolläraren, Klockaren och Orgelnisten
herr Johan Gottfrid Lidén
från Klockaregården af nedanskrifna församling, är född
den 13 Januari 1865 (förliggen) i Floby församling
af Skarab. län och döpt, äger bevärlig kristendomskunskap, har
inom svenska kyrkan begått H. H. nattvard och är därtill fortfarande oförhindrad samt åtnjuter
medborgerligt förtroende

varder härmed på begäran intygadt för ansökning.

Grödinge af Stockholms län i Pastors-Erpeditionen
den 8 Juni 1894 (mittig/yrsk). L. Licksfor
Pag. 411 i Hnsf.-bok. Past. Licksfor

Till

Kungl. Generalpoststyrelsen,
Stockholm!

Remitteras till Postdirektionen i Stockholm, för
kännetecknande och yttrandes afgiffrande vid uppkommande
fråga om tillstånd af en föreståndare för Grödinge
poststation. Som afgränsad.
Bilaga 205 95
135 95 På befäling,
J. J. L. Licksfor

Dä inom den närmaste tiden
poststationsföreståndarebefattningen i
Grödinge torde bli ledig, enär nu-
varande postmästaren G. F. Lindeberg er-
hållit ordinarie folkskollärarplats i
Uppland och således kommer att från or-
ten afflytta, annämler sig under tecknad
härmed hos K. Generalpoststyrelsen såsom
sökande till nämnda poststationsföreståndare
resigra mot en för densamma utgående
arvode, Ett hundra sextio (160) Kronor för år.
— I händelse nämnde Lindeberg skulle afflytta,
och Kungl. Generalpoststyrelsen laga denna
min ansökan i öfvervägande, Ber jag få för-
ga till densamma följande upplysningar:
Min bostad, Grödinge Klockaregård, är be-
läggen alldeles utmed postlinjen och intill
kyrkan och är för öfrigt den för postkontoret

T. W. 841.

centralaste platsen inom församlingen.
Inom Klockarebostaden är särskildt och mycket
ändamålsenligt rum anordnadt att använ-
das just såsom postkontor, och kommit jag
att ställa detta rum uteläsnande till nämnda
förfogande. (Samma rum har under många år
tillbaka använts såsom postkontor inom
socknen utan de fyra senaste åren, då
postkontoret varit flyttadt till en mindre
stuga här i närheten.)

Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten
vid, att, oafsett den post jag själf mottager
"till kyrkan", i närheten af min bostad
äro boende de personer inom socknen, som
hafva den viktigaste och mest afsevärda
posten såsom kyrkohuden, kommunal-
nämndens ordförande och socknens
fjärdingeman m. fl.

Jag har ansett nödigt att gifva dessa med-
delanden, enär möjligen afgående postmästaren
för att befärdiga egna intressen kommer
att till platsen i fråga föreslå annan person,
genom hvilken antagande allmänheten
skulle såsom under nuvarande förhållanden
få åtnöja sig med, att till postkontor
användes antingen ett kök eller ett
mindre rum, hvilket senare är familjer
allt i allt och således högst olämpligt
till postexpedition.

Vidare förde påtryckningar komma att
göras, för att få postkontoret flyttadt till
en handelsbod, belägen i utkanten af den
bebyggda delen af socknen, i hvilket fall

icke allenast de personer, som mottaga
den post, hvilken rör socknens och
öfriga allmänna angelägenheter, utan
äfven största delen af församlingen skulle
blifva beröfvad all postförbindelse på
närmare än $\frac{1}{2}$ till $\frac{1}{2}$ mils afstånd,
då närmot det stora flertalet är väl
tillgodoseadt, genom att poststationen fort-
farande får vara förlagd vid kyrkan.

Grödinge Klockaregård den 11 Juni 1894.

Fördsamt
J. G. Lidén.
folketullvärd, klockare och organist.

Det visade sig att det inte blev Lidén som fick tjänsten efter Lindeberg, vilken hade haft upprepade ledigheter för provande av lärarebefattningar på annat håll. Den vid dessa tillfällen anlidade vikarien, f d rättaren Anders Andersson fick inte bara Lindebergs utan även kommunalnämndsordförandens och postdirektör Westmans förord vid ansökan till tjänsten som poststationsföreståndare i Grödinge, när Lindeberg skulle tillträda en ordinarie tjänst som lärare i Uppland.

Andersson fick därför efter mer än sju månaders vikariat ta över den tjänst som Lindeberg haft. Det vid poststationens tillkomst fastställda årsarvodet, 150 kr, gällde fortfarande men höjdes den 1 oktober 1912 till det dubbla. I detta avseende skiljer sig Grödinge från flertalet poststationer, där årsarvodena vanligtvis justerades uppåt i mycket tidigare skeden.

Det till 300 kr höjda årsarvodet gällde även för den vikarie som anlidades för den nu åldrande Andersson på hösten 1917. Det var den då 32 år gamla fröken Ester Karolina Rosenqvist, som enligt poststyrelsens beslut med diarienummer 1 b 1917:4367 fick samma arvode som ordinarie före-

ståndaren, efter att hon hastigt tagit över poststationen den 5 oktober 1917, efter Anderssons död föregående dag..

Ett formellt kontrakt tecknades med fröken Andersson att gälla från 1918 års ingång. Poststationen hade från början varit underordnad järnvägs-postinspektionen men postkontoret i Stockholm hade övertagit den rollen under några år, innan postkontoret i Liljeholmen blev den överordnade instansen från den 1 februari 1904. Det blev sedan inte Södertälje, vilket ligger nära till hands att tro, utan postkontoret i Älvsjö, som fick poststationen inom sitt förvaltningsområde från den 1 oktober 1915 (diarienummer 1 b 1915:2162).

Poststationen i Grödinge drogs in med mars månads utgång 1925, (diarienummer 1 b 1925:512). Den skulle återkomma den 1 april 1934 samt den 1 april 1960 genomgå den förändring att namnet tillfördes den poststation som sedan den 1 september 1945 haft namnet Vårsta. Då var Lilian Margareta Davidsson dess föreståndare och om inte turbulensen i dagens postadministration har ändrat på organisationen sedan några år tillbaka, kan vi hitta namnet Grödinge på postkontoret i Vårsta Centrum. Ansvarig postmästare var åtminstone 1998 Ann-Christin Fällén. Det förefaller meningslöst att försöka matrikelarbete för tiden efter 1990.

1875-01-01—1875-04-30

Turinge

Poststyrelsens brev till landshövdingen i Stockholms län den 30 november 1874 godkände bland många andra kontrakt också det som hade föreslagits för fjärdingsmannen Johan Erik Sundvall att från 1875 års ingång förestå den beslutade poststationen i Turinge. I hans årsarvode på bara 55 kronor ingick enligt kontraktet ersättning för postföringen från Södertälje och åter. Poststationen skulle tillhöra Södertälje förvaltningsområde.

Där var f d kaptenen, majoren och tidigare chefen för Hallands infanteribataljon Axel Conrad Mörner postmästare sedan 1870. Han skrev under ett brev den 7 januari 1875 som han dikterade för sitt skrivbiträde och som återges på närmast följande sidor i faksimile.

Jag ifrågasätter inte att mina läsare är medvetna om hanteringen av skriftväxling i gången tid men känner mig tvungen att till ledning för dem som är ovana vid studium av gamla handlingar förklara något av arbetsgången.

Sedan expeditionen på poststyrelsen läst skrivelsen och antecknat ankomstdatum överst till höger på framsidan samt kanslibyråns diarienummer till vänster (348), har ärendet överförs till Trafikbyrå. Där har det diarieförts på nytt, nu med numret längst ner till vänster (83). Numren löper årsvis.

Handläggaren har föredragit ärendet och poststyrelsen har beslutat enligt en remisspåskrift på framsidan, daterad den 14 januari. Den förhållandevis långa tiden, sex dagar mellan handlingens ankomst och beslutets fattande för ett så brådskande ärende, måste ses mot bakgrunden att det var ett oerhört pressande tidsskede under början av 1875, som det också hade varit ett år tidigare.

Remisspåskriften är svårläst och har blivit ännu svårare genom min förminskning, varför jag med få ord sammanfattar dess mening här. Med brevets innehåll bör mina läsare göra sig förtrogna innan de läser den nedan sammanfattade remisspåskriften.

Poststyrelsen uppmanar sålunda postkontoret i Södertälje att skyndsamt infordra ett skriftligt yttrande från den tillsatte poststationsföreståndaren, om han fortfarande vill kvarstå som sådan i det fall han befrias från postföringen. Posten till och från Turinge skulle i sådant fall befordras av postföraren på den äldre linjen Södertälje - Enhörna.

Hrb. d. 8 Jan 1875

Nr 248

Till Kung Generalpoststyrelsens

Trafikbyrå.

1875 den 14 januari anm. i ~~off.~~ Kung. Gen-
 eralförordning, Kungl. med post till och från Tysklands
 poststationer i Tyskland med äldre posten
 i Tyskland - Tyskland - Tyskland, hvarigen
 således poststationer i Tyskland i Tyskland
 kan tillåtas från utgående af särskild förordning med
 Tyskland och Tyskland, och utgående af Tyskland
 att skiljeförordning från Tyskland, ingående och till Tyskland
 inkommande skiljeförordning, hvarigen kan, och således
 tillåtas från Tyskland hvarigen medgående och tillåtas
 tillåtas, tillåtas från Tyskland hvarigen från Tyskland
 stationer i Tyskland hvarigen hvarigen

Med iakttagande af den nya
 posttjänsten i Tyskland och
 vid uppenbarelse af den nya post-
 stationen i Tyskland såsom hafva
 swärigheten för kontoret upprepat
 att, som sig borst, gyller de
 i Kungl. Styrelsens Skrifvelse den
 30 November 1874 detsamma med-
 delade tillgämnat. Kontoret kan
 naturligen enligt de detsamma tillgämnat
 nya tillgämnat af posterna i
 Tyskland kan ej se annat än,
 att posten till Tyskland bör, så i

Samband med den till Tyskland och
 således affärsens trene gyller i Tyskland,
 då det med utgående, gyller-
 menen i Tyskland i Tyskland,
 gyller kontoret endast byder
 i Tyskland gyller i Tyskland.

En annan och betydande
 swärighet består dock i Tyskland, att
 berörda i Tyskland posten sig
 hafva helt och hållet miss-
 stått det med hvarigen gyller
 aftalet att skilja sig förestän-
 daren gyller för stationen och
 vill på sina vilkor detsamma
 afslutas, hvarigen som skal gyller
 gyller, dels sin alingslyst till
 till, dels så, den anstän-
 heten, att kan, tillgämnat af sin
 inkommande befattning som gyller-
 dringsmen, kan hvarigen dag
 som helst bli en bråk-
 menen för längre tid, och
 att arwadt för hans besvär
 som Stationens föreståndare ej tillåta
 till hvarigen hålla Tyskland,
 utan kan kan i Tyskland

N-83

B

föklarat sig villig att som förut
hemta sina tjänstbrev på huf-
varande postkontor, dewist
naturligen afsejande sig att ers-
ättning,
hvilket kontor, i afseende
på Kung. Poststyrelsen, vidare
åtgärdas, hinner påseendigen
vilat inberätta. Södertälje i
Postkontoret den 7 Januari 1875.

A. J. Mörner

Postmästare Mörner deklarerade i sitt brev inte bara att Sundvall varit omedveten om vad det underskrivna kontraktet innebar utan att han också var olämplig till uppgiften. Dessutom hade Sundvall förklarat "att han tillfölje av sin innehavande befattning som fjärdingsman, kan vilken dag som helst bliva bortkommenderad för längre tid, och att arvodet för hans besvär som stationsföreståndare ej tillåter honom hålla substitut". Han ville låta det bli det gamla, d v s att bara hämta sin tjänstepost på postkontoret i Södertälje.

Kronofogden P A Mellin, till vilken Sundvall hade skrivit ett brev den 7 januari 1875 och beskrivit sin svåra belägenhet, hade daterat ett brev till poststyrelsen den 13 januari och framhållit att det "torde bliva nödigt att den rättelse som blivt av Sundvall begärd, meddelas, såvida han skall kunna fullgöra postföringen för den obetydliga ersättningen som blivt bestämd".

Det skriftliga yttrande som postmästare Mörner anmodats avfordra Sundvall formulerade den sistnämnde på sätt som framgår av det på vidstående sida återgivna faksimilet.

Till Kungl. General Poststyrelsen i Södertälje

På begäran af Kungl. Poststyrelsen
Herr A Mörner i Södertälje, angående
Skyldigheten, af undertecknad att Trans-
portera Posten från Södertälje, till Thuringe,
och qvarstå som Poststations föreståndare
får jag ödmjukast afge mig föreståndare
Poststations föreståndare ansvar, men önskar
att få den lilla ersättning som i mitt
Kontrakt är förslaget för transporterande
af Tjänst brev från Södertälje Postkontor till
Åkerby och vidare till Thuringe Kyrka
i annat fall afger jag mig afven den Transport
och att blifva skyldig från ansvar i det fallet
Hvilket jag öfverlämnar till Kungl. Poststy-
relsen i Södertälje, som har kännedom om
Tjänst brevrens sändning, emellan Södertälje
Kungl. Postkontor och Åkerby i Thuringe

Åkerby den 27 Januari 1875
Ödmjukast
Joh: Fri, Sundvall

Sundvalls svar vidareändes från Södertälje den 28 januari 1875 och poststyrelsen beslöt vid föredragningen den 2 februari att pröva frågan genom hänvändelse till länsstyrelsen. Postens styrelse önskade länsstyrelsens yttrande *"huruvida ej, vid dessa förhållanden, poststationen i Turinge kunde indragas, helst för postutväxlingen kan begagnas lösväska, som fortskaffas med postbud å linjen Södertälje-Enhörna"*.

Länsstyrelsen remitterade ärendet till kronofogden Mellin, som i sin tur infordrade ett yttrande från kronolänsmannen C A Burström. Dennes svar fick som avslutning följande innehåll:

"Då såsom hittills varit förhållandet de flesta gårdar inom Turinge socken hava lösväskor, som fortskaffas dels av s k mjölkåkare till och från Södertälje och dels av ordinarie posterna, som genom Turinge färdas, anser jag, vid sådant förhållande, Turinge poststation kunna utan någon stor saknad för vederbörande korrespondenter indragas".

Kronofogden nöjde sig inte med att skicka yttrandet vidare till länsstyrelsen utan ville tillägga något. Det var ju till honom, som Sundvall hade vänt sig redan den 7 januari. Han höll med sin länsman om att *"poststation inom socknen är mindre behövlig, men att däremot för allmänna ärendes obehindrade gång, såsom befordrande av kungörelser till sockenkyrkan samt tjänstebrev till kommunalmyndigheterna och fjärdingsmannen, en mindre poststation svårligen kan undvikas, då i betraktande tages, att Turinge kyrka är belägen 1 3/10 mil från Södertälje samt kommunalnämndens ordförande och socknens fjärdingsman äro bosatte 1 mil från nämnde stad."*

I fortsättningen av brevet med svårförståelig ordbehandling kan man tolka hans åsikt som att fjärdingsmannen Sundvall skulle få för tung post att bära till poststationen i Turinge och att huvuddelen utom tjänsteposten till fjärdingsmannen den borde komma dit på annat sätt så att Sundvall ohindrad av bära tung post kunde ägna sig åt att sköta poststationen.

Fortsättningen av brevet är lättare att greppa om. Jag citerar det därför att det också visar på att Sundvall uttryckt en onödiga rädsla i sin iver att bli befriad från sitt uppdrag i postverkets tjänst.

"Enligt min åsikt är det därför lämpligt och behövligt att en mindre poststation bibehålles i Turinge och tager för givet att fjärdingsmannen Sundvall bibehåller den befattning därmed, som han redan sig åtagit, under förutsättning att ersättningen lämpar sig efter vägens längd, med beräkning av tvenne postdagar i veckan och utgår med 150 kronor årligt."

Vad fjärdingsmannen Sundvalls fruktan för kommendering till annan ort vidkommer, så lär denna få anses vara tämligen ogrundad, då endast vid betydligare kronoskjutser och truppmarscher, kommendering utom sock-

nen ifrågakommer och att, i följd av järnvägssanläggningar och sjökommunikationer dessa besvärigheter numera nästan upphört".

Det dröjde till den 12 april 1875, innan länsstyrelsen svarade poststyrelsen. I det korthuggna svaret återopade länsstyrelsen *"som eget utlåtande vad Herr kronofogden P A Mellin uti bifogat yttrande anför"*. Det innebär ju att länsstyrelsen var emot poststationens indragning. Icke förty beslutade poststyrelsen vid ärendets föredragning den 16 april att poststationen skulle dras in och kungörelse utfärdas. Kungörelsen speglades i en obetydlig notis i poststyrelsens cirkulär nr 9/1875, återgiven här nedan.

149

Poststationer. Sådane öppnas den 1 nästinstundande maj:

- i Byske, af första klassen, inom Westerbottens län,
- i Walö, af första klassen, inom Stockholms län,
- vid Grimstorp, af första klassen, inom Jönköpings län och invid Södra Stambanan,
- i Grolanda inom Skaraborgs län,
- i Wä, Lyngsjö, Degeberga, Maglehem, Fogeltofta, Träne, Esphult, Westra Wram, Linneröd, Gårdssönnarslöf, Hörröd, Andrarum, Widtsköfte, Albomellby, Rörum, Hvitaby, St Olof, Huaröd och Gårdsköpinge, alla af andra klassen och belägna inom Kristianstads län, samt
- vid Ramiösa brunn, af första klassen, inom Malmöhus län.

Dessa stationer skola lyda:

- Byske under Skellefteå postexpedition samt direkt utväxla post jemväl med postexpeditionen i Piteå,
- Walö under postkontoret i Upsala och stå i direkt postutväxling jemväl med Hukhufvuds och Forsmarks poststationer,
- Grimstorp under postinspektionen i Södra Jernvägspostdistriktet och direkt utväxla post med kupéexpeditionerna 2 och 10,
- Grolanda under postinspektionen i Westra Jernvägspostdistriktet samt stå i direkt postutväxling med vederbörande kupéexpeditioner å linjen Falköping—Göteborg och med poststationerne i Sörby, Broddarp, Od, Elmestad, Lena och Ljung,
- Wä, Lyngsjö, Degeberga, Maglehem, Fogeltofta, Träne, Esphult, Westra Wram, Linneröd, Gårdssönnarslöf, Hörröd, Andrarum, Widtsköfte, Albomellby, Rörum, Hvitaby, St Olof, Huaröd och Gårdsköpinge under Kristianstads postkontor samt direkt utväxla post äfven med postkupéexpeditionen nr 12 och Esperöds poststation samt
- Ramiösa brunn under postinspektionen i Södra Jernvägspostdistriktet samt direkt utväxla post med de nya kupéexpeditionerna 31 och 32.

Med april månads utgång *indrages* poststationen Turinge i Stockholms län, liksom äfven den endast för sommartiden afsedda Ramiösa poststation.

Poststationen *Jäbbarp* benämnas hädanefter *Malmslätt* samt hålles för detta år öppen under tiden 30 april—3 juli.

Postdiligensen å linjen Hör—Åby indrages med april månads slut samt ersättes medelst kärrpost enligt förestående tabell.

Postdiligensen å linjen Sundsvall—Östersund igångsättes vid maj månads början, för att, i stället för kärrposten, fortgå under sommarmånaderna.

Postgångar utsträckas med maj månads början:

- å linjen Åsbro—Lerbäck från 2 till 4 turer i veckan,
- å linjen Los—Hamra från 1 tur till 2 turer i veckan och
- å linjen Lith—Kyrkås från hvarannan till hvar vecka. (Se vidare förestående tabeller.)

Sundvall torde ha varit belåten med att bli befriad från sitt uppdrag och samtidigt ledsn över att poststyrelsen inte accepterade kronofogdens förslag. Sundvalls kontrakt återfordrades, överkorsades och lades till handlingarna i ärendet. Jag har sällan lämnat exempel på sådana avtal i mina skrifter och väljer därför att denna gång återge övre delen av dess framsida.

Här kan tilläggas att en poststation öppnades två decennier senare strax söder om Turinge, nämligen i Nykvarn den 1 oktober 1895, när Norra Södermanlands järnväg öppnades för allmän trafik. Där om har jag berättat i posthistorisk skrift 303.

Datumstämpelavtrycket Turinge torde saknas i de flesta hembygdsfilatelisters samlingar. Det finns snarlika fall av kort livstid för tidiga poststationer, ehuru tämligen sällsynta. Några av dem har jag återgett i posthistorisk skrift 76, "Något om kortlivad post i Halland".

Upph. med petitionens i Turinge indrag
den 30/4 75, SW 248.
83.

Emellan **Kongl. Generalpoststyrelsen**, å ena, samt
Jerdingsmannen Johan Erik Sundvall i
Turinge Söken, å andra sidan, är nedanstående kontrakt afslutadt:

Jerdingsmannen Johan Erik Sundvall åtager sig härmed att
från *Södertelje Post Kontor*
till *Turinge Post-anfall förste klaffen, och åter*
till *Södertelje Kongl. Post Kontor*
antingen själf eller genom annan fullvärdig och i öfrigt pålitlig mansperson,
i *stadgad* ordning, befordra gående post;
i hvilket afseende honom åligger att på de dagar och tider, som för nämnda posts afgång från
Södertelje Post Kontor nu äro eller
framdeles kunna blifva bestämda, derstades tillhandahålla en fullvärdig och i öfrigt pålitlig mansperson, som
skall första posten. emellan *Södertelje Post Kontor* (och åter, i *Turinge*)
tvänne gånger i veckan

Entreprenören tillförbinder sig att icke allenast å de ställen vid postrågen, der lösväskor böra
aflemnas eller afhämtas, göra det derför nödiga uppehåll, utan äfven tillhandagå med aflemnande eller
afhemtande af såväl lösväskor som lösbref.

Såsom ersättning undfår entreprenören för hvar postfärd med *Sundvall Jernvägen*
Åkersdal (Åkersdal) till Turinge, der förstås, som afslutadt är inbördat,
kommande denna ersättning att till honom utbetalas af postkontoret i *Söder*
telje efter slutet af hvarje kvartal.

Till någon särskild ersättning för väntning å postens utförre bestämd tid möjligen fördröjda
är entreprenören icke berättigad.